

VALTIOVARAINMINISTERIÖ

Budjettikatsaus

2008

Syyskuu 2007

VALTIOVARAINMINISTERIÖ

Budjettikatsaus

2008

VALTIOVARAINMINISTERIÖ

Snellmaninkatu 1 A, Helsinki
PL 28, 00023 VALTIONEUVOSTO

Puhelin 09 160 01 tai 09 578 11 (vaihde)

Telefaksi 09 160 33123

Virallinen sähköposti: valtiovarainministerio@vm.fi

Viestintä: vm-viestinta@vm.fi

Henkilökohtainen s-postiosoite: etunimi.sukunimi@vm.fi

Internet www.vm.fi

Tilaukset: VM/Budjettiosasto, puh. 09 160 33103

Taitto VM/Viestintä, Anitta Railonkoski

ISBN: 978-951-804-735-6 (nid.)

ISBN: 978-951-804-736-3 (pdf)

Edita Prima Oy, Helsinki 2007

Sisältö

Taloukasvu jatkuu vahvana	7
Taulukko Kansantalouden kehitys	7
Taulukko Julkinen talous	8
Finanssipoliittinen linja hallitusohjelmassa	9
Hallitus panostaa osaamisen edistämiseen ja tehokkaampiin työllisyyttä tukeviin toimiin	10
Sosiaalietuuksia korotetaan	11
Taulukko Budjettitalouden määrärahat hallinnonaloittain	11
Taulukko Eräät etuudet kuukaudessa vuonna 2008	12
Taulukko Eräiden julkisten palveluiden keskimääräiset kustannukset vuonna 2005	12
Veroratkaisut suhdannetilanne huomioiden	13
Taulukko Eräiden alkoholijuomien valmisteverot, nykytila ja hallituksen esitys	13
Taulukko Sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverot, nykytila ja hallituksen esitys	
Taulukko Perintöveroasteikko vuonna 2008	13
Taulukko Vuoden 2008 tuloveroasteikko	15
Kuvio Palkkatulon veroaste	15
Esitys vaalikauden menokehyyksen mukainen	16
Kuvio Vaalikauden kehys	16
Vahva taloukasvu kasvattaa valtion tuloja	17
Taulukko Budjettitalouden tuloarviot ja määrärahat	17
Kuvio Mihin veroeurot käytetään?	18
Kuvio Mistä veroeurot tulevat?	18
Valtionvelkaa vähennetään	19
Kuvio Valtionvelka	19
Tuottavuustoimenpiteitä jatketaan varauduttaessa väestön ikärakenteen muutokseen	20
Kuvio Väestöllinen huoltosuhde	20
Kuvio Valtion henkilöstön kysyntä ja tarjonta	21

Kunta- ja palvelurakennemuutoksella turvataan peruspalvelut	23
Kuvio Vuosikate, poistot ja nettoinvestoinnit	24
Poimintoja vuoden 2008 budjettiesityksestä	25

Taloukasvu jatkuu vahvana

Suomen talouden kuten maailmantaloudenkin voimakas kasvu on jatkunut vahvana poikkeuksellisen pitkään. Kotimaassa kokonaistuotannon arvioidaan kasvavan tänä vuonna 4,4 prosenttia ja kasvun arvioidaan hidastuvan 3,3 prosenttiin vuonna 2008. Tämänhetkisistä suotuisista talousnäkymistä huolimatta kotimaiseen talouteen epävarmuutta tuovat elektroniikkateollisuuden suuret tuotantovaihtelut yhdessä resursisirajoitteiden kanssa. Kustannus- ja hintapaineet ovat lisääntyneet ja uhkana on, että teollisuuden hintakilpailukyky alkaa heiketä. Työllisyyden vahva kohentuminen jatkuu tänä vuonna ja työllisyysaste kohoaa ennusteiden mukaan 70 prosenttiin. Vuonna 2008 työllisyys paranee edelleen mutta hidastuen. Aloittaiset työvoimakapeikat ovat alkaneet yleistyä ja rajoittavat jatkossa enenevässä määrin tuotannon kasvua.

Nopea taloukasvu ja hyvä työllisyystilanne ovat parantaneet julkisen talouden rahoitusasemaa tuntuvasti tänä ja viime vuonna. Koko julkisen talouden ylijäämä on asettumassa tänä vuonna 4 ½ prosenttiin suhteessa bruttokansantuotteeseen. Vuonna 2008 julkisen talouden ylijäämän arvioidaan hieman pienenevän erityisesti valtion menojen kasvun nopeutumisen vuoksi. Julkinen talous sisältää valtion ja kuntien lisäksi merkittävästi ylijäämäisen työeläkesektorin ja muut sosiaaliturvarahastot. Kansantalouden tilinpidon mukaisen valtiontalouden ylijäämän arvioidaan olevan noin 1 ½ prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen tänä vuonna, ja ensi vuonna ylijäämän arvioidaan pienenevän alle 1 prosenttiin.

KANSANTALouden KEHITYS

	2004	2005	2006*	2007**	2008**
Bruttokansantuote käyvin hinnoin, mrd. euroa	152,3	157,2	167,1	179,0	190,0
Bruttokansantuote, määrän muutos, %	3,7	2,9	5,0	4,4	3,3
Työttömyysaste, %	8,8	8,4	7,7	6,7	6,3
Työllisyysaste, %	67,2	68,0	68,9	70,1	70,5
Kuluttajahintaindeksi, muutos, %	0,2	0,9	1,6	2,4	2,4
Pitkät korot (valtion obligaatiot, 10 v), %	4,1	3,4	3,8	4,5	4,7

Kokonaisuutena finanssipolitiikka on ensi vuonna kokonaiskysyntää ja kasvua tukevaa. Julkiset investoinnit kasvavat voimakkaasti ja kotitalouksien ostovoima lisääntyy palkankorotusten, työllisyyden kasvun ja tuloveroratkaisujen yhteisvaikutuksesta. Liikennehankkeiden kustannusarviot ovat nousseet merkittävästi, minkä johdosta hankkeiden sopimusvaltuuksia ja rahoitustapaa muutetaan.

Merkittävimmät veronkevennykset pyritään ajoittamaan vaalikauden myöhemmille vuosille niin, ettei vakaa suhdannekehitys vaarannu. Elintarvikkeiden arvonlisäverokantaa alennetaan 1.10.2009 lähtien. Tuloverokevennysten osalta hallitus tekee vaalikauden kuluessa ns. puolivälitarkistuksen ottaen huomioon palkka- ja veroratkaisujen yhteisvaikutuksen ostovoimaan ja pyrkimyksen lisätä työnteon kannustavuutta veronkevennyksillä.

JULKINEN TALOUS

keskeisiä tunnuslukuja kansantalouden tilinpidon mukaan

	2004	2005	2006*	2007**	2008**
Verot ja sosiaaliturvamaksut, % BKT:sta	43,4	43,9	43,3	42,7	42,2
Julkisyhteisöjen menot, % BKT:sta	50,2	50,5	48,8	47,5	47,4
Nettoluotonanto, % BKT:sta	2,1	2,5	3,7	4,4	3,8
— valtionhallinto	0,4	0,4	0,8	1,4	0,9
— paikallishallinto	-0,8	-0,6	-0,2	-0,1	0,0
— työeläkelaitokset	2,7	2,8	2,9	2,8	2,8
— muut sosiaaliturvarahastot	-0,2	0,0	0,2	0,3	0,1
Julkisyhteisöjen velka, mrd. euroa	67,3	65,1	65,5	64,6	62,9
— % BKT:sta	44,1	41,4	39,2	36,1	33,1
Valtionvelka, mrd. euroa	63,8	60,0	58,9	57,5	55,7
— % BKT:sta	41,9	38,2	35,3	32,1	29,3

FINANSSIPOLITIIKAN LINJA HALLITUSOHJELMASSA**Huhtikuu 2007**

- Julkisen talouden kestävyuden turvaamiseksi hallitus sitoutuu Suomen voimassa olevan vakausohjelman mukaiseen toimintalinjaan valtiontalouden vahvistamiseksi. Tavoitteena on, että työllisyyttä tukevien rakenteellisten uudistusten ansiosta valtiontalouden muodostuu yhtä prosenttia bruttokansantuotteesta vastaava rakenteellinen ylijäämä vaalikauden lopussa.
- Väestön ikääntymisestä aiheutuvaa painetta julkiseen talouteen rajoitetaan talouden kantokykyä vahvistamalla ja vastuullisella meno- ja veropolitiikalla.
- Julkisten menojen kasvun hillinnässä tärkeimpiä ovat kunta- ja palvelurakennehanke sekä valtion tuottavuusohjelma, jonka toteuttamista hallitus jatkaa.
- Menonlisäykset ja veronkevennykset ajoitetaan siten, että vakaa suhdannekehitys ei vaarannu ja ylijäämätavoite saavutetaan.
- Hallitus lähtee siitä, että valtiontalouden alijäämä ei edes poikkeuksellisen heikon talouskehityksen oloissa saa ylittää 2 ½ % bruttokansantuotteesta.
- Hallitus jatkaa ja kehittää kehysmenettelyä. Hallitus sitoutuu siihen, että kehysten piiriin kuuluvat valtion menot ovat vuonna 2011 enintään 1,3 miljardia euroa suuremmat kuin 8.3.2007 päätetyssä valtiontalouden kehityksessä.
- Hallitus sitoutuu noudattamaan asettamaansa menosääntöä ja siihen perustuvaa ensimmäistä 25.5.2007 päätettyä kehyspäätöstä vuosille 2008-2011. Hallitusohjelman mukaisia toimenpiteitä toteutetaan siinä määrin, kuin se on kehyspäätöksen puitteissa mahdollista.
 - Kehysten ulkopuolelle jäävät pääasiassa suhdanteiden mukaan muuttuvat menot lukuun ottamatta menoperusteiden muutosten vaikutuksia, valtionvelan korkomenot sekä eräät menot, joiden rajoittaminen kehysillä ei ole finanssipoliittisesti perusteltua.
 - Lisätalousarvioesitykset sisältyvät kehysiin.
 - Kokonaiskehyksestä varataan vuosittain 300 milj. euroa lisätalousarvioesityksiä varten. Lisäksi kehyksestä varataan 200 milj. euroa jaettavaksi hallituksen ensimmäisen kehyspäätöksen yhteydessä tai myöhemmin.
 - Osakkeiden vuotuisen myyntitulojen ylittäessä 400 milj. euroa, voidaan ylityksestä enintään 25 prosenttia, kuitenkin enintään 150 milj. euroa käyttää kertaluonteisiin osaamista, innovaatioita ja talouden kasvua edistäviin investointeihin kehysten estämättä, ellei erityisiä muita syitä ole.
 - Jos menojen taso lisätalousarvioiden jälkeen jää kehystason alle, voidaan erotus, kuitenkin enintään 100 milj. euroa, käyttää seuraavana vuonna kertaluonteisiin menoihin kehysten estämättä.

Hallitus panostaa osaamisen edistämiseen ja tehokkaampiin työllisyyttä tukeviin toimiin

Julkisen talouden kestävyyskannalta työllisyysasteen kohottaminen on välttämätöntä. Työmarkkinat ovat kuitenkin kiristymässä ja tarvitaankin uusia, työvoiman tarjontaa lisääviä toimenpiteitä talouskasvun ylläpitämiseksi. Työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtaannon parantamiseksi tarvitaan suurempaa ammatillista ja alueellista liikkuvuutta.

Osaamista edistetään budjettiehdotuksessa monin toimin. Yliopistojen perusrahoitusta lisätään 20 milj. eurolla ja yliopistojen rakenteelliseen kehittämiseen kohdennetaan 7 milj. euroa. Elinikäisen oppimisen tukemiseksi ammatillista peruskoulutusta ehdotetaan laajennettavaksi ensi vuonna 2 000 opiskelijalla ja oppisopimuskoulutuksena järjestettävää lisäkoulutusta 2 100 opiskelijalla. Opetustoimessa ikäluokkien pienenemisestä aiheutuva laskennallinen säästö, noin 18 milj. euroa, kohdennetaan koulutuksen laadun kehittämiseen tavoitteena mm. opetusryhmien koon pienentäminen sekä tuki- ja erityisopetuksen vahvistaminen.

Hallitusohjelmassa on varattu 50 milj. euroa matalapalkkatuen laajennukseen nuorille ja vammaisille. Tästä 30,5 milj. euroa käytetään syrjäytymisvaarassa olevien nuorten työllistymisedellytysten parantamiseen, 18 milj. euroa kohdennetaan vammaisten työllistämiseen ja 1,5 milj. euroa käytetään oppisopimuskoulutuksena järjestettävän lisäkoulutuksen laajentamiseen. Lisäksi työmarkkinatukea koskevia säädöksiä muutetaan siten, että työmarkkinatukea voidaan myöntää palkkatukena yrityksille nuoren työttömän työllistämiseen jo kolmen kuukauden työttömyysjakson jälkeen nykyisen kuuden kuukauden sijaan.

Yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden tuen myöntämisvaltuudeksi osoitetaan 37 milj. euroa. Tästä 12 milj. euroa varataan käytettäväksi talouden rakenneuutosten aiheuttamien häiriöiden lieventämiseen ja 10 milj. euroa yksityisyritysten tukikokeilun toteuttamiseen. Yrityksen perustamista helpottava starttirahakokeilu vakainaistetaan.

Aktiivisen työvoimapolitiikan toimenpidemäärärahoja suunnataan uudelleen siten, että niillä nykyistä paremmin tuetaan työttömien työllistymistä avoimille työmarkkinoille. Määrärahoja suunnataan työllisyyttä tehokkaammin edistäviin toimiin mm. ammatilliseen työvoimapolitiittiseen koulutukseen sekä yksityisen sektorin tukityöllistämiseen. Nuorten työpajatoimintaa tuetaan ja aikuiskoulutuksen kehittämiseen kohdennetaan lisämäärärahaa.

Työvoiman liikkuvuutta edistetään uudella työasuntovähennyksellä. Vähennys koskee vuokra-asumista ja on enimmillään 250 euroa työssäkäyntikuukautta kohden.

Sosiaalietuuksia korotetaan

Talousarvion määrärahat ovat yhteensä 43,1 mrd. euroa, joista valtionvelan korkomenoja on 2,4 mrd. euroa. Hallinnonalojen määrärahat lisääntyvät rakennemuutoksista puhdistettuina reaalisesti 3,7 prosenttia vuoden 2007 varsinaisesta talousarviosta. Määrärahat kasvavat yhteensä 2,6 mrd. euroa, josta 1,6 mrd. euroa on seurausta edellisen hallituksen tekemistä päätöksistä.

Vuoden 2008 talousarviossa pyritään helpottamaan pienituloisten asemaa. Sotainvalidien ja rintamaveteraanien kuntoutukseen osoitetaan 10 milj. euron lisämääräraha. Kansaneläkkeisiin tehdään 20 euron tasokorotus. Lapsilisän yksinhuoltajakorotusta korotetaan 10 eurolla kalenterikuukaudessa lasta kohden nykyisestä 36,60 eurosta 46,60 euroon. Opintoraha kohoaa 15 prosentilla kaikilla koulutusasteilla syyslukukauden alusta 2008 ja opiskelijoiden omia tulorajoja korotetaan 30 prosentilla. Lisäksi hammaslääkäripalkkioiden sairausvakuutuksen korvaustasoa korotetaan 40 prosenttiin korvausperusteesta.

BUDJETTITALOUDEN MÄÄRÄRAHAT HALLINNONALOITTAIN, MRD. EUROA

	2006 Tilinpäätös	2007 Budjetoitu	2008 Esitys
Eduskunta, Tasavallan presidentti ja Valtioneuvosto	0,2	0,2	0,2
Ulkoasiainministeriö	0,9	1,0	1,1
Oikeusministeriö	0,7	0,7	0,7
Sisäasiainministeriö	1,0	1,0	1,1
Puolustusministeriö	2,3	2,2	2,4
Valtiovarainministeriö	6,1	6,6	6,7
Opetusministeriö	6,4	6,6	6,9
Maa- ja metsätalousministeriö	2,8	2,7	2,8
Liikenne- ja viestintäministeriö	1,8	1,9	2,1
Työ- ja elinkeinoministeriö	2,1	2,3	2,4
Sosiaali- ja terveysministeriö	12,5	13,0	13,9
Ympäristöministeriö	0,3	0,3	0,3
Valtionvelan korot	2,3	2,4	2,4
Valtionvelan vähentäminen	1,5	1,3	2,0
Budjettitalouden menot yhteensä	40,9	42,2	45,1
Budjettitalouden menot yhteensä, % BKT:sta	24,5	23,6	23,9

ERÄÄT ETUUKSET KUUKAUDESSA¹⁾ VUONNA 2008**TÄYSI KANSANELÄKE (1 kuntaryhmässä) €/kk**
1.1.2008 alkaen ²⁾

- yksinäinen	553,02
- naimisissa	490,52

LAPSILISÄT

1. lapsi	100,00
2. lapsi	110,50
3. lapsi	131,00
4. lapsi	151,50
5. jne lapsi	172,00
- yksinhuoltajakorotus/lapsi	46,60

SAIRAUSVAKUUTUKSEN PÄIVÄRAHAT

- sairaus-, äitiys-, isyys- ja vanhempainpäivärahan minimitaso	380,00
--	--------

LASTEN KOTIHOIDON TUKI

- hoitoraha/ lapsi	294,28
--------------------	--------

YKSITYISEN HOIDON TUKI

- hoitoraha/lapsi	137,33
-------------------	--------

TYÖTTÖMÄN PERUSTURVA

- peruspäiväraha	521,81
- työmarkkinatuki	521,81

OPINTOTUKI, ENIMMÄISMÄÄRÄT**Opintoraha³⁾***Korkeakouluopiskelijat*

- itsenäisesti asuvat, alle 18-vuotiaat	145,00
- itsenäisesti asuvat, 18 vuotta täyttäneet	298,00

Muissa oppilaitoksissa opiskelevat

- itsenäisesti asuvat alle 18-vuotiaat	100,00
- itsenäisesti asuvat, 18 vuotta täyttäneet	246,00

Asumislisä

- 80 % määritellystä ⁴⁾ asumismenosta	201,60
--	--------

Opintolainan valtioneuvosto

- Korkeakouluopiskelijat	300,00
--------------------------	--------

- 1) Päiväkohtaisesti määräytyvät etuudet on arvioitu kuukausitasolle.
- 2) Arvio
- 3) Opintoraha 1.8.2008 lukien
- 4) Asumislisää ei myönnetä asumismenoista, jotka ylittävät 252 euroa.

ERÄIDEN JULKISTEN PALVELUIDEN KESKIMÄÄRÄISET KUSTANNUKSET VUONNA 2005**OPETUS- JA SIVISTYSTOIMI euroa**

- perusopetus	5 596	/oppilas
- lukiokoulutus	5 077	/opiskelija
- ammatillinen koulutus	8 210	/opiskelija
- ammattikorkeakoulutus ¹⁾	6 555	/opiskelija
- yliopistokoulutuksen budjettirahoitus ¹⁾	7 089	/opiskelija
- yleiset kirjastot	2,4	/lainaus

SOSIAALIPALVELUT ²⁾

- lasten päivähoito	44	/hoitopäivä
- vanhainkotihoido	89	/hoitopäivä

TERVEYDENHUOLTOPALVELUT

Perusterveydenhuolto		
- terveyskeskuskäynti	85	/käynti
- vuodeosastohoito	153	/hoitopäivä
- hammashoito	69	/käynti
Erikoissairaanhoito		
- somaattinen erikoissairaanhoito	526	/hoitopäivä

- 1) Käytetty full time equivalent-opiskelijäkäsitettä, jossa yli 20 ov/vuosi suorittaneet ja 1. vuoden opiskelijat saavat kertoimen 1, jatko-opiskelijat sekä alle 20 ov/vuosi suorittaneet saavat kertoimen 0,5 ja poissaolevat opiskelijat kertoimen 0.

- 2) Nettomenot.

Lähteet: Opetushallitus, Opetusministeriö, Stakes ja Tilastokeskus

Veroratkaisut suhdannetilanne huomioiden

Tuloverotusta kevennetään 330 milj. eurolla korottamalla kunnallisverotuksen ansiotulovähennystä ja lieventämällä tuloveroasteikkoa. Lisäksi tuloveroasteikkoon tehdään kahden prosentin inflaatiotarkistus, joka vähentää valtion verotuloja 170 milj. euroa. Kevennykset kohdistetaan tasaisesti kaikkiin tuloluokkiin.

Eläketulon verotusta kevennetään. Osalla eläkkeensaajista eläketulojen verotus on ollut kireämpää kuin työtulojen verotus. Tämä ero poistetaan korottamalla valtioverotuksen eläketulovähennystä, minkä arvioidaan vähentävän verotulojen tuottoa noin 200 milj. eurolla.

Verotettavan perintöosuuden alarajaa korotetaan vuoden 2008 alusta 3 400 eurosta 20 000 euroon. Puolisovähennystä korotetaan 6 800 eurosta 60 000 euroon ja alaikäisyysvähennystä 3 400 eurosta 40 000 euroon ja veroasteikkoa ja -luokkia tarkistetaan.

Alkoholiveroa nostetaan terveyshaittojen vähentämiseksi. Väkevien alkoholi-juomien verotusta kiristetään 15 prosentilla ja mietojen 10 prosentilla, mikä lisää verotuottoa 40 milj. euroa.

Energian säästämiseksi ja energiatehokkuuden parantamiseksi energiaveroja korotetaan noin 300 milj. eurolla painottaen korotukset päästökaupan ulkopuoliseen sektoriin.

ERÄIDEN ALKOHOLIJUOMIEN VALMISTEVEROT, NYKYTILA JA HALLITUKSEN ESITYS, EUROA

	2007	2008 HE
Olut (keskiolut 4,5 t-%, 0,33 l)	0,29	0,32
Siideri (4,5 t-% 0,33 l)	0,34	0,37
Viinit (11 t-%, 0,75 l)	1,59	1,75
Väkevä viini (21 t-%, 0,75 l)	3,18	3,50
Väkevät (40 t-%, 0,7 l)	7,91	9,10

**SÄHKÖN JA ERÄIDEN POLTTOAINEIDEN VALMISTEVEROT,
 NYKYTILA JA HALLITUKSEN ESITYS**

	yksikkö	2007	2008 HE
Moottoribensiini	snt/litra	58,76	62,70
Dieselöljy	snt/litra	31,94	36,40
Kevyt polttoöljy	snt/litra	7,06	8,70
Raskas polttoöljy	snt/kg	5,96	6,70
Sähkö			
- veroluokka I (muu kuin teollisuus)	snt/kWh	0,743	0,883
- veroluokka II (teollisuus)	snt/kWh	0,233	0,263
Kivihiihi	e/t	44,70	50,50
Maakaasu	snt/nm ³	1,904	2,104
Mäntyöljy	snt/kg	5,68	6,40

PERINTÖVEROASTEIKKO VUONNA 2008 (Hallituksen esitys)

Verotettavan osuuden arvo, euroa	Veron vakio-osuus alarajan kohdalla, euroa	Vero-% ylimenevästä osasta
20 000 – 40 000	100	10
40 000 – 60 000	2 100	13
60 000 –	4 700	16

Yllä olevaa asteikkoa sovelletaan I veroluokkaan. Toisessa veroluokassa perintöveron määrä on asteikon mukainen vero kaksinkertaisena.

VUODEN 2008 TULOVEROASTEIKKO

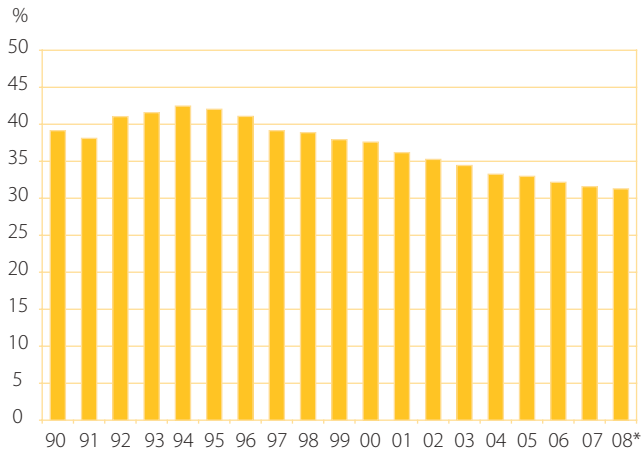
Verotettava ansiotulovero, euroa	Vero alarajan kohdalla, euroa	Vero alarajan ylittävästä tulonosasta, %
12 600 - 20 800	8	8,5
20 800 - 34 000	705	19,0
34 000 - 62 000	3 213	23,5
62 000 -	9 793	31,5

Kunnallisvero ja sosiaaliturvamaksut, keskimäärin 20 %

Pääomatulon veroprosentti 28 % ja yhteisöveroprosentti 26 %

Palkkatulon veroaste, %

Keskituloinen palkansaaja

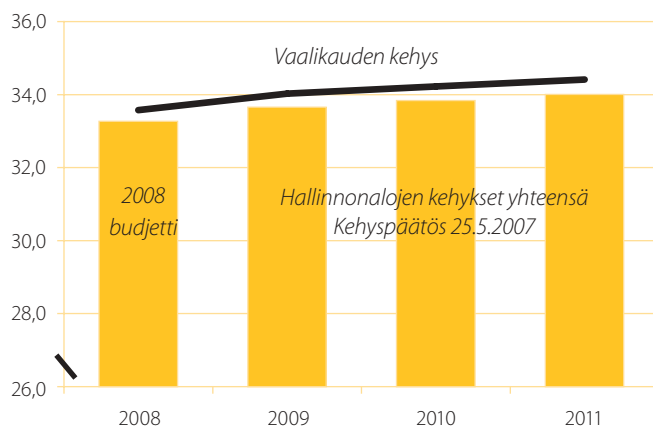

Esitys vaalikauden menokehyyksen mukainen

Vastuullisen ja pitkäjänteisen finanssipolitiikan varmistamiseksi hallitus jatkaa kehysmenettelyä. Kehysmenettely osoitti edellisellä vaalikaudella toimivuutensa ja uuden vaalikauden menosääntö on perusteiltaan aiempaa vastaava. Jakoa menokehyyksen piiriin ja sen ulkopuolelle jäävien menojen kesken on tarkoituksenmukaistettu ja järjestelmän joustavuutta lisätty. Lisäksi kokonaiskehyyksestä on varattu aiempaa suurempi määrä, vuosittain 300 milj. euroa, lisätalousarviota varten.

Toukokuun 2007 kehyspäätöksessä vaalikauden kehys asetettiin siten, että se toteuttaa hallitusohjelmassa sovitun 1,3 mrd. euron menolisäyksen vuoden 2011 tasolla. Vuoden 2008 kehystasoksi päätettiin 33,6 mrd. euroa. Kehystasoon tehdään vuosittain hinta- ja kustannustasossa sekä talousarvion rakenteessa tapahtuvia muutoksia vastaavat tarkistukset. Näiden johdosta kehystasoa on vuoden 2008 talousarvion valmistelussa korotettu 328 milj. eurolla. Tarkistettu menokehys vuodelle 2008 on siten 33,9 mrd. euroa. Odottamattomia määrärahatarpeita varten jakamattomaksi varaukseksi vuodelle 2008 jää 247 milj. euroa vuosittaisen 300 milj. euron lisätalousarviovarauksen lisäksi.

Vaalikauden kehys ja hallinnonalojen kehysmenot, mrd. euroa vuoden 2008 hintatasossa

Lähde: Valtiovarainministeriö

Vahva talouskasvu kasvattaa valtion tuloja

Vuonna 2008 valtion tuloiksi arvioidaan 45,1 mrd. euroa, mikä on 8,4 prosenttia enemmän kuin vuodelle 2007 on budjetoitu. Talouskasvun jatkuessa vahvana ja laaja-alaisena verotulot kasvavat 6,4 prosenttia.

Muita kuin verotuloja budjettitalouteen kertyy mm. EU:n talousarviosta, osakkeiden myyntituloista, osinko- ja korkotuloista, veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroista sekä valtion talousarvion ulkopuolisten rahastojen siirroista ja liikelaitosten voitontuloutuksista. Vuonna 2008 osinkotuloja arvioidaan kertyvän 1 450 milj. euroa. Talousarvion ulkopuolisista rahastoista talousarvioon siirretään 1 474 milj. euroa ja valtion liikelaitosten voittovaroja tuloutetaan budjettitalouteen noin 173 milj. euroa.

BUDJETTITALOUDEN TULOARVIOT JA MÄÄRÄRAHAT, MRD. EUROA

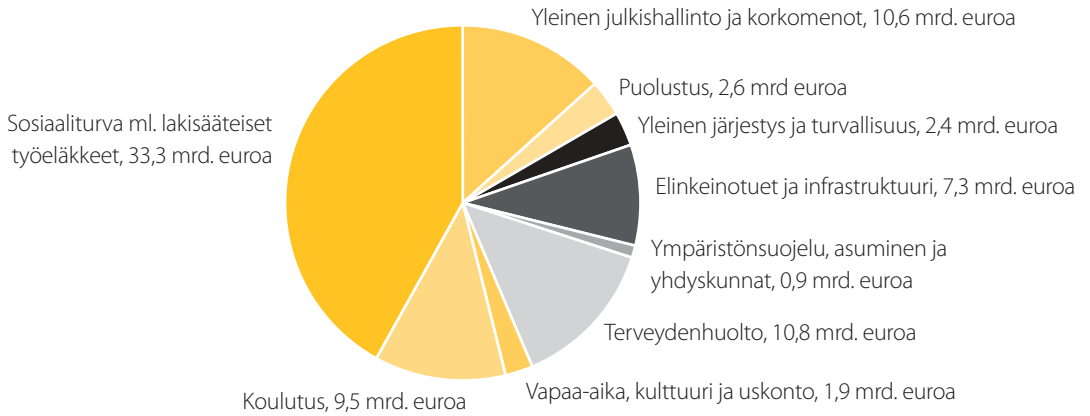
	2005 Tilinpäätös	2006 Tilinpäätös	2007 Budjetoitu	2008 Esitys
TULOT				
Tulovero ¹⁾	12,7	12,9	13,3	15,0
Muut verot	19,6	21,8	22,5	23,0
Muut tulot	6,7	6,3	6,4	7,0
— joista yksityistämistuloja	(1,5)	(1,2)	(0,4)	(0,4)
Yhteensä	39,0	41,0	42,2²⁾	45,1
Nettolainanotto ja velanhallinta	-	-	-	-
Tulot yhteensä	39,0	41,0	42,2	45,1
MENOT				
Kulutus- ja sijoitusmenot	12,9	13,1	13,4	14,0
Siirtomenot	22,2	24,1	25,0	26,5
— joista kunnille	(7,4)	(8,1)	(8,5)	(9,3)
Valtionvelan korot ja muut menot	2,3	2,3	2,4	2,6
Yhteensä	37,5	39,4	40,8	43,1
Valtionvelan vähentäminen	3,8	1,5	1,4	2,0
Menot yhteensä	41,2	40,9	42,2	45,1

1) Ennen vuotta 2007 tulo- ja varallisuusvero.

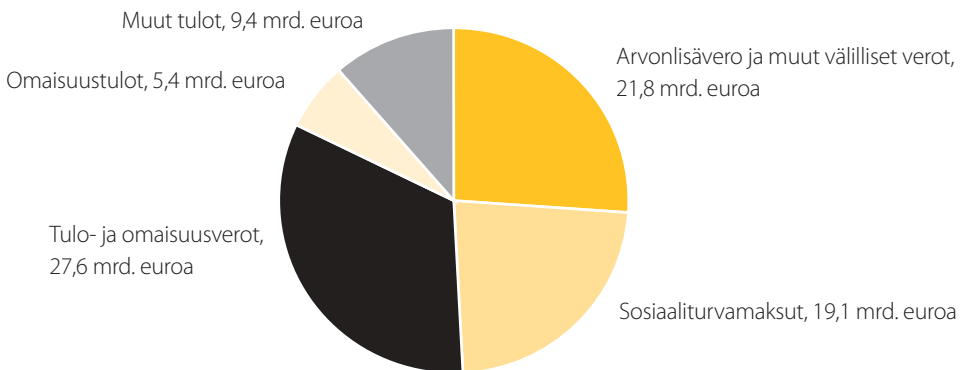
2) Sisältää kumulatiivisen ylijäämän käytön 0,6 mrd. euroa.

Mihin veroeurot käytetään?

Julkisyhteisöjen menot vuonna 2005, 79 mrd. euroa (50,5 % BKT:sta)

Mistä veroeurot tulevat?

Julkisyhteisöjen tulot vuonna 2005, 83 mrd. euroa (53,0 % BKT:sta)

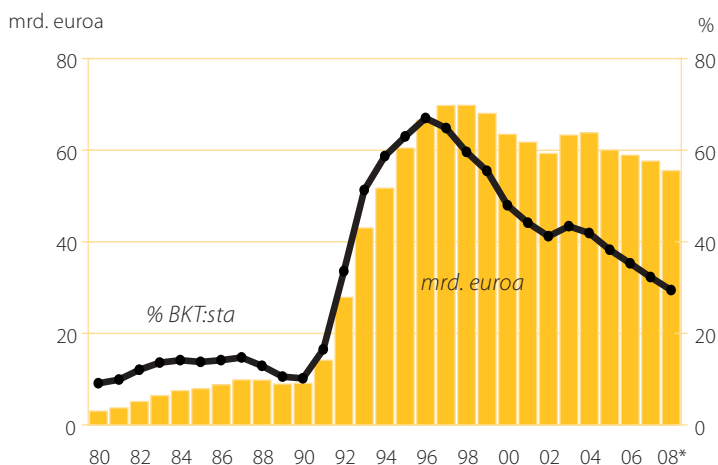

Valtionvelkaa vähennetään

Valtion talousarvio vuodelle 2008 on 2,0 mrd. euroa ylijäämäinen. Ylijäämä käytetään valtionvelan lyhentämiseen. Tämä vähentää jatkossa korkomenoja noin 100 milj. euroa vuosittain. Valtiontalous käsittää budjettitalouden lisäksi yksitoista valtion talousarvion ulkopuolista rahastoa, joista merkittävimpiä ovat Valtion asunto-rahasto ja Valtion eläkerahasto. Vuonna 2008 rahastotalouden arvioidaan olevan 1,1 mrd. euroa ylijäämäinen.

Vuoden 2008 lopussa valtionvelkaa arvioidaan olevan 55,7 mrd. euroa ja velan suhde bruttokansantuotteeseen alenee runsaaseen 29 prosenttiin. Matalan korkotason johdosta valtionvelan korkomenot ovat alentuneet aina kuluvaan vuoteen saakka. Vuonna 2008 yleisen korkotason nousun johdosta korkomenojen arvioidaan kasvavan velan lyhentämisestä huolimatta 74 milj. euroa vuoden 2007 varsinaiseen talousarvioon verrattuna. Korkomenojen osuus on edelleen lähes 6 prosenttia budjetin loppusummasta.

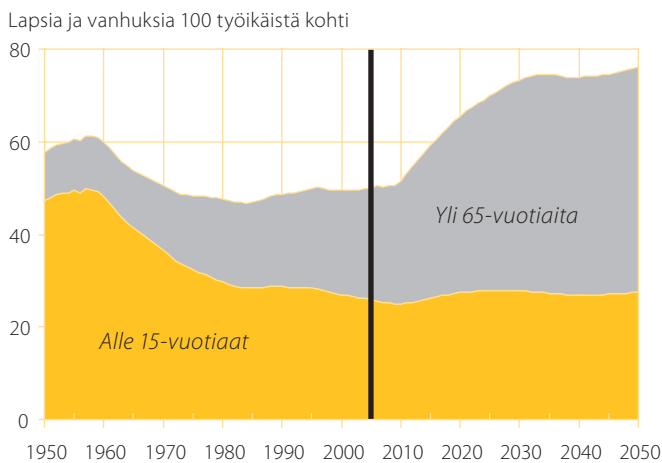
Valtionvelka

Tuottavuustoimenpiteitä jatketaan varauduttaessa väestön ikärakenteen muutokseen

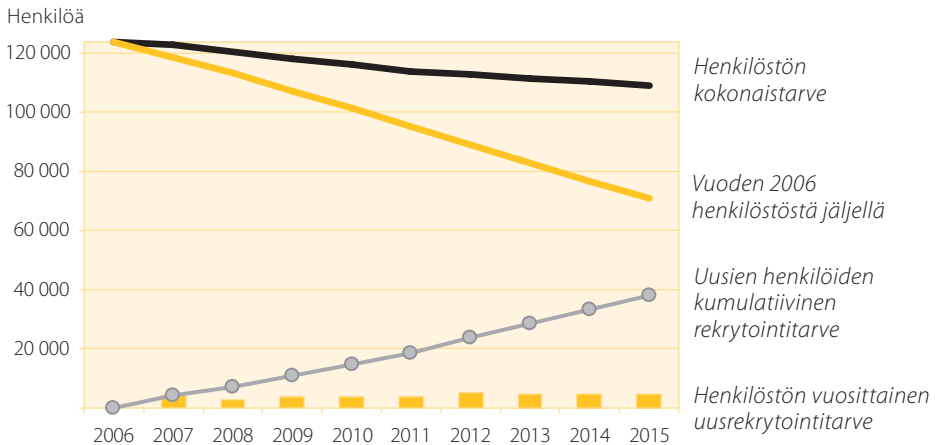
Suomessa väestö ikääntyy nopeammin kuin missään muussa EU-jäsenvaltiossa. Työikäinen väestö alkaa supistua jo vuonna 2010. Samanaikaisesti seniori-ikäisten lukumäärä kasvaa jyrkästi. Tämä ei johdu pelkästään suurten ikäluokkien siirtymisestä eläkeikään vaan myös eliniän pitenemisestä. Työikäisen väestön arvioidaan vuoteen 2040 mennessä vähenevän 230 000 hengellä ja yli 65-vuotiaiden määrän nousevan 670 000 hengellä. Tästä julkiseen talouteen aiheutuvaan haasteeseen on pyritty vastaamaan valtion kurinalaisella finanssipolitiikalla velkaantuneisuutta ja korkomenoja vähentämällä, rahastoimalla työeläkkeitä ja tekemällä rahoituksen kestävyttä parantavia eläkeuudistuksia. Näiden lisäksi merkittävään asemaan nousevat mm. palvelurakenneuudistus ja valtion tuottavuusohjelma, joilla pyritään myös hidastamaan hyvinvointipalvelujen menojen kasvua.

Väestöllinen huoltosuhde 1950-2050

Lähde: Tilastokeskus

Valtion henkilöstön kysyntä ja tarjonta

Julkisen talouden tasapainon turvaaminen ikärakenteen muuttuessa edellyttää työllisyyden paranemisen ja menokurin lisäksi julkisten palvelujen ja hallinnon tuottavuuden parantamista. Tuottavuuden parantaminen on välttämätöntä myös koko kansantalouden kasvumahdollisuuksien takaamiseksi. Ilman tehostamistoimia 2020- ja 2030-luvuilla yli puolet työikään siirtävistä ikäluokista pitäisi palkata julkiselle sektorille.

Hallitus jatkaa toimenpiteitä julkisen sektorin tuottavuuden parantamiseksi. Valtionhallinnon tuottavuutta kohennetaan kaikilla hallinnonaloilla toteutettavilla toimilla, joiden tavoitteena on pysyvästi hillitä menojen kasvua ja lisätä voimavarojen uudelleenkohdentamismahdollisuuksia, vähentää henkilöstötarvetta ja parantaa työvoimakilpailukykyä.

Valtiontalouden kehyspäätöksessä vuosille 2008-2011 vahvistettiin tuottavuutta lisäävien toimenpiteiden henkilöstötarvetta pienentävä vaikutus koko valtionhallinnossa vuoteen 2011 mennessä. Tavoitteena on, että työvoiman tarve vuonna 2011 olisi kaikkiaan 9 645 henkilötyövuotta nykyistä pienempi.

Hallitusohjelman mukaisesti jo tehtyjen tuottavuustoimia koskevien päätösten toimeenpanon rinnalla käynnistetään välittömästi uusien toimenpiteiden valmistelu. Hallitus päättää lisätoimista kevään 2008 kehyksen yhteydessä. Hallitus tähtää siihen, että uusilla toimenpiteillä voidaan tuottavuutta parantaa siten, että valtion henkilöstömäärä supistuu edelleen 4 800 henkilötyövuodella. Uusilla toimenpiteillä

vaikutetaan erityisesti kehyskauden loppuvuosien tuottavuuskehitykseen. Lisäksi niiden vaikutukset ulottuvat vuoden 2011 jälkeiseen aikaan, jolloin ikärakenteesta johtuva henkilöstön vanhuuseläkkeelle siirtyminen entisestään kasvaa.

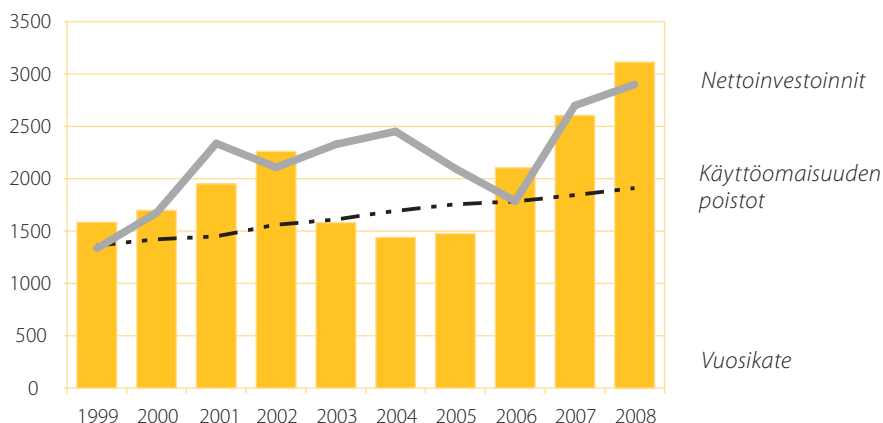
Aiempien päätösten mukaisesti valtionhallintoon on päätetty perustaa viisi talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskusta. Palvelukeskuksiin tukeutuminen mahdollistaa talous- ja henkilöstöhallinnon tehtävien tuottavuuden ja tehokkuuden merkittävän lisäämisen ja toiminnan laadun kehittämisen sekä henkilöstövoimavarojen vähentämisen palvelujen tuotannossa. Tuottavuutta lisäävien tietojärjestelmien ja tietotekniikkahankkeiden rahoitukseen on varattu eri hallinnonaloilla yhteensä 10 milj. euroa ja muihin tuottavuuden edistämiseen tähtääviin tietohallintoinvestointeihin 11,5 milj. euroa.

Kunta- ja palvelurakennemuutoksella turvataan peruspalvelut

Kunnat järjestävät asukkaalleen peruspalvelut, joista tärkeimmät liittyvät koulutukseen sekä sosiaali- ja terveydenhuoltoon. Palvelut rahoitetaan pääasiassa kuntien verotuloilla, joita kertyy kunnallis- ja kiinteistöveroista sekä osasta yhteisöveron tuottoa. Yhteensä kuntien verotulot ovat noin 17,3 mrd. euroa. Valtio rahoittaa kuntien peruspalveluja valtionapujen kautta yhteensä 8,4 mrd. eurolla vuonna 2008. Kuntien valtionavut määräytyvät pääosin laskennallisilla perusteilla ja ovat kunnan tuloina yleiskatteisia, eli kunta voi harkintansa mukaan päättää niiden käytöstä. Kuntien tehtävien ja velvoitteiden rahoituksen tasapainoa ja ennakoitavuutta parannetaan valtion ja kuntien välisellä peruspalveluohjelmalla ja siihen liittyvällä vuosittaisella peruspalvelubudjetilla, joka on osa valtion kehys- ja talousarviomenettelyä. Talousarvioesitykseen sisältyvien toimenpiteiden arvioidaan kokonaisuudessaan parantavan kuntien rahoitusasemaa vuoteen 2007 verrattuna nettomääräisesti 221 milj. euroa.

Kuntien verotulojen kasvu jatkuu nopeana v. 2008, kun talouskasvun ennakoitaan jatkuvan vahvana ja ansiotason nousu kasvattaa kunnallisveropohjaa. Samanaikaisesti valtionosuudet kasvavat merkittävästi valtion ja kuntien välisen kustannustenjaon tarkistuksen ja valtionosuuksien indeksikorotuksen myötä. Vaikka menojen kasvun

Kuntien vuosikate, poistot ja nettoinvestoinnit 1999 - 2008, milj. euroa

arvioidaan kiihtyvän lähes 6 prosenttiin, kuntatalous on kokonaisuutena tasapainossa. Yksittäisten kuntien tilanne vaihtelee kuitenkin merkittävästi.

Tämänhetkisistä suotuisista talousnäkymistä huolimatta kunta- ja palvelurakennuudistukseen liittyvät rakenteelliset uudistukset ovat edelleen tarpeellisia varauduttaessa väestön ikääntymiseen ja palvelutarpeiden kasvuun. Menopaineiden lisäksi kuntatalouden rahoituksen kestävyyttä uhkaa työvoiman tarjonnan vähenemisen aiheuttama pysyvä veropohjan heikkeneminen. Lisäksi on syytä varautua talouden suhdannetilanteen mahdolliseen heikkenemiseen, jolloin verotulot tasaisen kasvun sijaan voivat jopa supistua. Kunnissa ja kuntayhtymissä tulisi hyödyntää suotuisat taloussuhdanteet ja samanaikainen valtionosuuksien lisäys varautumalla tulevaisuuden uhkatekijöihin lyhentämällä velkaa ja uudistamalla palvelurakenteita.

Kunta- ja palvelurakenteita uudistetaan keväällä 2007 voimaan tulleen puitelain mukaisesti. Kuntarakennetta vahvistetaan yhdistämällä kuntia ja liittämällä osia kunnista toisiin kuntiin. Tavoitteena on elinvoimainen, toimintakykyinen ja eheä kuntarakenne. Kuntien yhdistymistä tuetaan yhdistymisavustuksilla, jotka kannustavat kuntia monikuntaliitoksiin ja selvästi nykyistä suurempien kuntien muodostamiseen. Palvelurakenteita vahvistetaan kuntaliitosten lisäksi kokoamalla kuntaa laajempaa väestöpohjaa edellyttäviä palveluita ja lisäämällä kuntien yhteistoimintaa. Tavoitteena on varmistaa koko maassa laadukkaat ja kansalaisten saatavilla olevat palvelut. Kunta- ja palvelurakennuudistuksella pyritään parantamaan tuottavuutta ja hillitsemään kuntien menojen kasvua sekä luomaan edellytyksiä kuntien järjestämien palveluiden ohjauksen kehittämiseksi.

Kuntatalouden termit

VUOSIKATE on kunnan tulojen (verot, maksut & valtionavut) ja juoksevien menojen erotus.

KÄYTTÖOMAISUUDEN POISTOT kuvaavat keskimääräistä vuosittaista korvausinvestointitarvetta.

NETTOINVESTOINNEILLA tarkoitetaan investointien omahankintamenoa, joka saadaan vähentämällä käyttöomaisuuden hankintamenoista niihin saadut rahoitusosuudet.

Poimintoja vuoden 2008 budjettiesityksestä

Tulot

- Työn verotusta kevennetään noin 330 milj. eurolla, johon sisältyy työntekijän työeläkemaksun 0,1 prosenttiyksikön korotuksen kompensatio. Lisäksi valtion tuloveroasteikkoon tehdään 2 prosentin suuruinen inflaatiotarkistus.
- Työvoiman liikkuvuuden edistämiseksi otetaan käyttöön uusi työasuntovähennys työn vuoksi hankitun toisen asunnon kulujen vähentämiseksi. Tämän arvioidaan vähentävän verotuottoa vuositasolla yhteensä 30 milj. euroa.
- Valtionverotuksen eläketulovähennystä korotetaan. Muutos vähentää verotuottoa 200 milj. eurolla.
- Verotettavan perintöosuuden alarajaa korotetaan 3 400 eurosta 20 000 euroon. Lisäksi parannetaan leskien ja alaikäisten asemaa ja tehdään tarkistuksia veroasteikkoon ja -luokkiin. Muutokset vähentävät verotuloja arviolta vuositasolla 165 milj. euroa, mutta vuonna 2008 vaikutus arvioidaan vain 25 milj. euroksi.
- Tieteen, taiteen ja suomalaisen kulttuuriperinnön tukemiseksi yhteisöille myönnettävää lahjoitusvähennyksen enimmäismäärää korotetaan 250 000 euroon vuodessa, jos lahjoitus tehdään ETA-alueella sijaitsevalle yliopistolle tai korkeakoululle ja 50 000 euroon, jos se tehdään erikseen nimetylle yhdistykselle tai säätiölle.
- Alkoholiveroa korotetaan keskimäärin 10,5 prosentilla painottaen väkeviä alkoholijuomia siten, että niiden veroa korotetaan 15 prosentilla ja muiden alkoholijuomien veroa 10 prosentilla. Muutoksen arvioidaan lisäävän verotuottoa 40 milj. eurolla.
- Energiaveroja korotetaan siten, että verotulojen tuoton arvioidaan kasvavan noin 300 milj. eurolla. Korotus kohdistuu kaikille energiatuotteille painottuen kuitenkin päästökaupan ulkopuoliseen sektoriin.

Menot

- Kehitysyhteistyömäärärahat ovat 830 milj. euroa, jonka arvioidaan olevan 0,44 % suhteessa bruttokansantuloon.
- Vankeinhoidon määrärahoja lisätään 6,6 milj. eurolla, tuomioistuinlaitoksen toimintameno määrärahoja 5 milj. eurolla ja syyttäjälaitoksen määrärahoja 2,5 milj. eurolla.
- Häätäkeskusten toimintavarmuus ja -nopeus varmistetaan lisäämällä hätäkeskusten henkilöstöä väliaikaisesti 40 henkilötyövuodella.
- Julkisen hallinnon verkkoturvallisuutta edistetään 12 milj. eurolla, joka rahoitetaan valtion omaisuuden myyntituloilla.
- Puolustusvoimien toimintamenoihin osoitetaan 1,4 mrd. euroa ja puolustusmateriaalihankintoihin 669 milj. euroa, mikä on 54,5 milj. euroa ja 89 milj. euroa enemmän kuin vuonna 2007.
- Sotilaalliseen kriisinhallintaan osoitetaan ulkoasiainministeriön ja puolustusministeriön hallinnonaloilla yhteensä 105 milj. euroa ja siviilikriisinhallintaan 14 milj. euroa.
- Opintorahaa korotetaan 15 prosentilla kaikilla koulutusasteilla syyslukukauden alussa 2008 ja opiskelijoiden omia tulorajoja korotetaan 30 prosentilla vuoden 2008 alusta. Näiden korotusten johdosta määrärahat lisääntyvät 38 milj. eurolla.
- Yliopistojen perusrahoitusta lisätään 20 milj. euroa ja yliopistojen rakenteelliseen kehittämiseen kohdennetaan 7 milj. euroa.
- Suomen Akatemian tutkimusmäärärahoja koskeva myöntämisvaltuus kasvaa 20,3 milj. euroa, Tekesin myöntämisvaltuudet 17,5 milj. euroa ja Tekesin hankemääräraha 3,5 milj. euroa.
- Maatilatalouden kehittämisrahastoon siirretään talousarviosta 23 milj. euroa.
- Maatalousyrittäjien lomapäiviä lisätään yhdellä, mikä lisää valtion menoja 4,7 milj. eurolla.
- Perustienpitoon osoitetaan 525 milj. euroa ja perusradanpitoon 328 milj. euroa.
- Uusina liikennehankkeina toteutetaan Vaalimaan rekkaparkki 24 milj. eurolla ja Huutokoski-Savonlinna -radan perusrannus 42 milj. eurolla.
- Vuonna 2008 kuntien yhdistymisavustuksiin osoitetaan 44 milj. euroa ja kuntien harkinnanvaraiseen rahoitusavustukseen 20 milj. euroa.

- Kuntien verotulomenetykset, 119 milj. euroa, kompensoidaan korottamalla sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuusprosenttia.
- Sotainvalidien ja rintamaveteraanien kuntoutukseen osoitetaan lisämääräraha, jolla turvataan kaikkien halukkaiden pääsy veteraanikuntoutukseen. Samalla uudistetaan kuntoutuksen sisältöä ja parannetaan puolisoitten ja sotainvalidien leskien asemaa. Toimenpidekokonaisuuteen osoitetaan vuonna 2008 noin 10 milj. euroa.
- Lapsilisän yksinhuoltajakorotus nousee 10 eurolla kuukaudessa 1.1.2008 alkaen. Uudistus lisää menoja 18,8 milj. eurolla vuodessa.
- Kansaneläkkeisiin tehdään vuoden 2008 alussa 20 euron tasokorotus. Vuositasolla kustannusvaikutus on 154 milj. euroa.
- Hammaslääkäripalkkioiden sairausvakuutuskorvauksen taso nousee 40 prosenttiin korvauserusteesta, mikä lisää valtion menoja 13 milj. euroa.
- Sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuksia lisätään 21,3 milj. euroa, ja lisäksi käytetään muun muassa perusterveydenhuollon parantamiseen ja vanhustenhuollon henkilöstölisäyksiin.
- Uuteen lastensuojelulakiin liittyvä valtionosuuden lisäys on 6,8 milj. euroa ja rintasyöpäseulonnoista annettuun asetukseen liittyvä lisäys on 0,5 milj. euroa.
- Avo- ja laitoshoidon rajanveto poistetaan. Rajavedon poistaminen tarkoittaa sitä, että kansaneläke maksetaan alentamattomana laitoshoitoon ja eläkkeensaajan pitkäaikaisen hoidon maksu korotetaan 82 prosenttiin tuloista.
- Asiakasmaksujen jälkeensä jääneisyyden huomioiva sosiaali- ja terveydenhuollon maksu-uudistus toteutetaan siten, että maksuja tarkistetaan 1.8.2008 alkaen. Maksujen korotukset toteutetaan siten, että kuntien maksutulot lisääntyvät vuoteen 2007 verrattuna 25 milj. eurolla vuonna 2008 ja vuositasolla 60 milj. eurolla vuonna 2009. Kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuksia vähennetään saman verran.
- Valtionavustuksena kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon hankkeisiin esitetään 24,8 milj. euroa. Tältä momentilta rahoitetaan mm. lasten ja nuorten psykiatrisen hoidon kehittämistä. Valtionavustuksella tuettavien hankkeiden painoalueet määritellään sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisessa kehittämissuunnitelmassa.
- Uusimuotoinen valtion ja kuntien välinen kustannustenjaon tarkistus lisää sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuksia 226 milj. euroa sekä opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuuksia 28 milj. euroa eli yhteensä 254 milj. euroa, josta kuntien ja kuntayhtymien osuus on 248 milj. euroa.

- Energiaveroratkaisujen lisäksi ilmastopoliittisiin toimenpiteisiin varataan 44 milj. euroa.
- Itämereen ja erityisesti Saaristomereen joutuvien ravinnekuormien vähentämiseksi käynnistetään maatalouden vesiensuojelua tehostava pilottihanke, johon kohdistetaan 2 milj. euroa.
- Pientalojen lämmitysmuutosten sekä rivi- ja kerrostalojen energiataloudellisten investointien kiihtymiseksi korjausavustuksia lisätään 10 milj. eurolla.
- Avustuksia erityisryhmille rakennettaviin asuntoihin lisätään 15 milj. eurolla.

